

MEĐUNARODNOPRAVNA ODGOVORNOST DRŽAVA ČLANICA ZA ČINE MEĐUNARODNIH ORGANIZACIJA

Ljubo Runjić, dipl. iur. *

UDK: 341.215.2

341.23:341.018

Pregledni znanstveni rad

Primljeno: travanj 2013.

U radu se obrađuje pitanje međunarodnopravne odgovornosti država članica za čine međunarodnih organizacija. Polazeći od prakse u kojoj se prvi put i postavilo pitanje odgovornosti država članica za čine međunarodnih organizacija, u radu se analiziraju različiti doktrinarni pristupi spomenutom problemu te Nacrt članaka o odgovornosti međunarodnih organizacija iz 2011. u onom dijelu koji se odnosi na odgovornost država članica za čine međunarodnih organizacija.

Ključne riječi: međunarodnopravna odgovornost, države članice, međunarodne organizacije

1. UVOD

Jedno od najkontroverznijih pitanja koje se postavilo pred Komisiju za međunarodno pravo tijekom njezina rada na materiji odgovornosti međunarodnih organizacija odnosilo se na međunarodnopravnu odgovornost država članica za čine međunarodnih organizacija. Štoviše, spomenuto pitanje postavilo se pred Komisiju za međunarodno pravo već tijekom njezina rada na materiji odgovornosti država. Nakon dugogodišnjeg rada Komisija je 2001. usvojila konačni Nacrt članaka o odgovornosti država za međunarodno protupravne čine koji ima cilj formulirati, putem kodifikacije i progresivnog razvoja, temeljna pravila

* Ljubo Runjić, dipl. iur., predavač na Veleučilištu u Šibeniku, Trg Andrije Hebranga 11, Šibenik

međunarodnog prava u pogledu međunarodnopravne odgovornosti država.¹ Pa ipak, tijekom rada na materiji odgovornosti država Komisija za međunarodno pravo nije uzela u razmatranje pitanje međunarodnopravne odgovornosti država članica za čine međunarodnih organizacija, već je naprotiv člankom 57. Nacrta samo odredila da članci Nacrta “ne prejudiciraju nikakvo pitanje međunarodnopravne odgovornosti bilo koje države za ponašanje međunarodne organizacije”.² Takvo stajalište Komisije možemo obrazložiti činjenicom da odgovor na spomenuto pitanje zadire u samo srce koncepta međunarodne organizacije, odnosno u specifični odnos između međunarodnih organizacija te njihovih tvorca i glavnih pokretača – država članica.³ Upravo stoga Komisija je odlučila pitanje međunarodnopravne odgovornosti država (članica) za čine međunarodnih organizacija razmatrati u okviru materije odgovornosti međunarodnih organizacija.

Cilj je ovog rada pružiti odgovor na sljedeća dva pitanja. Prvo je pitanje mogu li države članice biti odgovorne za međunarodno protupravne čine međunarodnih organizacija. U slučaju potvrdnog odgovora, drugo je pitanje pod kojim uvjetima države članice mogu biti odgovorne za međunarodno protupravne čine međunarodnih organizacija. Potragu za odgovorom na spomenuta pitanja započeti ćemo s pregledom prakse u kojoj se prvi put i postavilo pitanje odgovornosti država članica za čine međunarodnih organizacija. Nakon toga pozornost ćemo usmjeriti na međunarodnopravnu doktrinu u kojoj su pojedini pisci izgradili pojmove “sekundarne” i “istodobne” odgovornosti (“secondary” and “concurrent” responsibility) putem kojih se državama pripisuje, na temelju njihova članstva u međunarodnim organizacijama, odgovornost za čine tih organizacija. Konačno, naše ćemo istraživanje završiti analiziranjem rada Komisije za međunarodno pravo na materiji odgovornosti međunarodnih organizacija u onom dijelu koji se tiče odgovornosti država članica za čine međunarodnih organizacija.

¹ Za tekst Nacrta članaka o odgovornosti država za međunarodno protupravne čine vidi: *Report of the International Law Commission on the work of its fifty-third session*, 23 April – 1 June, 2 July – 10 August 2001, General Assembly Official Records, Fifty-sixth session, Supplement No. 10 (A/56/10) – dalje u tekstu: Report 2001.

² *Ibid.*, str. 360.

³ Sličan odgovor ponudila je i Komisija za međunarodno pravo u komentaru spomenutog članka 57. Nacrta: “But they raise controversial substantive questions as to the functioning of international organizations and the relations between their members, questions which are better dealt with in the context of the law of international organizations.” *Ibid.*, str. 362.

2. PRAKSA I PITANJE ODGOVORNOSTI DRŽAVA ČLANICA ZA ČINE MEĐUNARODNIH ORGANIZACIJA

Prvi se put u praksi pitanje odgovornosti država članica za čine međunarodnih organizacija postavilo u sporu između kompanije Westland Helicopters Ltd. (Westland) s jedne strane te Arapske organizacije za industrijalizaciju (AOI) i njezinih država članica (Egipta, Katara, Saudijske Arabije i Ujedinjenih Arapskih Emirata) s druge strane. Predmet spora su bila potraživanja Westlanda prema AOI-ju koja su nastala na temelju njihova međusobnog ugovora iz 1978. S obzirom na to da je AOI 1979. prestao postojati, Westland je zahtijevao od njegovih država članica da podmire spomenuta potraživanja. Arbitražni sud koji je imenovala Međunarodna trgovačka komora (ICC) presudio je 1984. u korist Westlanda istaknuvši da su države članice AOI-ja na temelju općih načela prava i dobre vjere odgovorne prema Westlandu s obzirom da "ustav" AOI-ja nije predviđao isključenje njihove odgovornosti.⁴ Međutim, Egipt, jedna od država članica AOI-ja, žalio se Sudu pravde švicarskog kantona Ženeve, koji je 1987. poništio presudu Arbitražnog suda zbog činjenice što je Arbitražni sud imao jurisdikciju nad AOI-jem, ali ne i nad njegovim državama članicama.⁵ To stajalište podržao je i švicarski Vrhovni sud koji je pri tome izrazio sumnju u tvrdnju da djelovanje organa AOI-ja prema trećima *ipso facto* obvezuje njegove države članice.⁶

Slično pitanje u pogledu odgovornosti država članica za čine međunarodnih organizacija postavilo se pred engleskim sudovima povodom propasti Međunarodnog vijeća za kositar (ITC). Spomenuta međunarodna organizacija bila je osnovana 1956. Međunarodnim sporazumom o kositru sa svrhom reguliranja cijene kositra na međunarodnom tržištu. Nakon što je ITC potkraj 1985.

⁴ "In default by the four States of formal exclusion of their liability, third parties which have contracted with the AOI could legitimately count on their liability. This rule flows from general principles of law and from good faith." Vidi *Westland Helicopters Ltd. v. Arab Organization for Industrialization, United Arab Emirates, Kingdom of Saudi Arabia, State of Qatar, Arab Republic of Egypt and Arab British Helicopter Company*, award of 5 March 1984, *International Law Reports*, sv. 80, 1989., str. 613.

⁵ Vidi *Arab Organization for Industrialization and Others v. Westland Helicopters Ltd. and others*, decision of 23 October 1987, *International Law Reports*, sv. 80, 1989., str. 622.

⁶ Vidi *Arab Organization for Industrialization and Others v. Westland Helicopters Ltd.*, decision of 19 July 1988, Federal Supreme Court, *International Law Reports*, sv. 80, 1989., str. 652.

izvijestio da više ne može izvršavati svoje novčane obveze njegovi vjerovnici pokušali su naplatiti potraživanja (oko 1,4 milijarde dolara) od država članica. S obzirom na to da se sjedište ITC-a nalazilo u Londonu, većina sporova vodila se pred engleskim sudovima. U dvama takvim sporovima Visoki sud nije razmatrao pitanje međunarodnopravne odgovornosti država članica u pogledu obveza ITC-a prema trećima, već je primjenjujući englesko pravo donio slične presude u kojima je na temelju odvojene pravne osobnosti ITC-a isključio odgovornost država članica.⁷ Rješavajući žalbe na spomenute presude Žalbeni sud potvrdio je stajalište Visokog suda, otišavši pri tome i korak dalje davanjem odgovora na pitanje međunarodnopravne odgovornosti država članica u pogledu obveza ITC-a.⁸ Lord Kerr, čije je mišljenje dobilo većinsku potporu u Žalbenom sudu, tako je istaknuo da ne postoji ni jedno pravilo međunarodnog prava prema kojem bi države članice mogle biti odgovorne za dugove proizišle iz ugovora zaključenih od strane ITC-a u vlastito ime.⁹ Podupirući lorda Kerra, lord Gibson istaknuo je da u slučaju kad je ugovor zaključen od strane organizacije s odvojenom pravnom osobnošću međunarodno pravo ne može nametati odgovornost prema državama članicama na temelju njihova članstva u organizaciji osim ako "ustavom" organizacije nije predviđena sekundarna odgovornost država članica.¹⁰ Naposljetku, Dom lordova kao najviša pravosudna instanca potvrdio je stajalište Žalbenog suda. Tom prilikom lord Templeman istaknuo je da ne postoji vjerodostojan dokaz o postojanju pravila međunarodnog prava koje bi državama članicama nametalo zajedničku ili pojedinačnu odgovornost za neizvršavanje novčanih obveza od strane međunarodnih organizacija.¹¹

⁷ Vidi J. H. Rayner (Mincing Lane) Ltd v. Department of Trade and Industry and Others, Judgment of 24 June 1987, High Court, Queen's Bench Division, *International Law Reports*, sv. 77, 1988., str. 55, vidi također i MacLaine Watson & Co. Ltd v. Department of Trade and Industry, Judgment of 29 July 1987, High Court, Chancery Division, *International Law Reports*, sv. 80, 1989., str. 39.

⁸ Vidi Maclaine Watson & Co. Ltd. v. Department of Trade and Industry; J. H. Rayner (Mincing Lane) Ltd. v. Department of Trade and Industry and Others, Judgment of 27 April 1988, Court of Appeal, *International Law Reports*, sv. 80, 1989., str. 47.

⁹ *Ibid.*, str. 109.

¹⁰ *Ibid.*, str. 172.

¹¹ Vidi Australia & New Zealand Banking Group Ltd and Others v. Commonwealth of Australia and 23 Others; Amalgamated Metal Trading Ltd and Others v. Department of Trade and Industry and Others; Maclaine Watson & Co. Ltd v. Department of Trade and Industry; Maclaine Watson & Co. Ltd v. International Tin Council, Judgment of 26 October 1989, House of Lords, *International Legal Materials*, sv. 29, 1980., str. 675.

Pitanje odgovornosti država članica za čine međunarodnih organizacija pojavilo se i pred Međunarodnim sudom. Zbog NATO-ova bombardiranja Savezne Republike Jugoslavije (SRJ) 1999. SRJ je te iste godine pred Međunarodnim sudom podnio tužbu protiv deset članica NATO-a zbog teških kršenja pravila međunarodnog prava o zabrani upotrebe sile protiv druge države. Prema stavu SRJ-a države članice NATO-a zajednički su i pojedinačno bile odgovorne za vojno djelovanje NATO-a.¹² Stav SRJ-a temeljio se na činjenici da su se vojne snage država članica NATO-a, premda integrirane u NATO, i dalje nalazile pod političkom kontrolom i vodstvom tih država članica koje su imale svoje predstavnike u Sjevernoatlantskom vijeću – vrhovnom organu NATO-a.¹³ Osim toga, SRJ je kao dokaz postojanja zajedničke i pojedinačne odgovornosti država članica iznio činjenicu da su se upravo predsjednici vlada država članica – Ujedinjene Kraljevine i Njemačke – ispričali kineskoj vladi zbog NATO-ova bombardiranja kineskog veleposlanstva u Beogradu.¹⁴ Međutim, dvije od deset tuženih država članica izričito se suprotstavilo tezi SRJ-a o postojanju zajedničke i pojedinačne odgovornosti država članica za djelovanje NATO-a. Kanada je tako pred Sudom istaknula da zajednička i pojedinačna odgovornost za čine međunarodnih organizacija ili za čine drugih država koje djeluju u sklopu takve organizacije ne može biti ustanovljena osim ako relevantni međunarodni ugovor – u prvom redu “ustav” organizacije, ne predviđa takvu odgovornost.¹⁵ Na sličan način svoj prigovor pred Sudom istaknula je i Nizozemska.¹⁶ Nažalost Sud nije ulazio u meritum spora te nam na taj način nije pružio svoj odgovor na pitanje odgovornosti država članica za čine međunarodnih organizacija, već je odbacio tužbu SRJ-a zbog nepostojanja nadležnosti za njezino rješavanje.¹⁷

¹² SRJ je tom prilikom pred Sudom istaknuo: “It would be a legal and political anomaly of the first order if the actions of the command structure were not attributable jointly and severally to the member States. This joint and several responsibility is justified both in legal principle and by the conduct of the member States.” Vidi Oral Pleadings of Serbia and Montenegro, Legality of Use of Force (Serbia and Montenegro v. Canada), CR 99/25 (May 12, 1999), str. 16.

¹³ Vidi Oral Pleadings of Serbia and Montenegro, Legality of Use of Force (Serbia and Montenegro v. Canada), CR/99/14 (May 10, 1999), str. 32.

¹⁴ Vidi *supra*, bilj. 12, str. 16.

¹⁵ Vidi Oral Pleadings of Canada, Legality of Use of Force (Serbia and Montenegro v. Canada), CR/99/27 (May 12, 1999), str. 10.

¹⁶ Vidi Oral Pleadings of Netherlands, Legality of Use of Force (Serbia and Montenegro v. Netherlands), CR/99/31 (May 12, 1999), str. 6 – 7.

¹⁷ Vidi Legality of Use of Force (Serbia and Montenegro v. Canada), Preliminary Objections, Judgment, *I.C.J. Reports* 2004, str. 49.

U ovom kontekstu zanimljivo je istaknuti ponašanje Sjedinjenih Država, jedne od tuženih država članica, koje su platile 28 milijuna dolara Kini kao odštetu za prethodno spomenuto bombardiranje kineskog veleposlanstva od strane NATO-ovih snaga.¹⁸ S druge pak strane zanimljivo je također istaknuti da je NATO, a ne države članice, platio odštetu bugarskoj obitelji za štetu nastalu na njihovoj imovini prilikom spomenutog NATO-ova bombardiranja SRJ-a.¹⁹

Konačno, možemo izdvojiti i komentare pojedinih država, upućene Komisiji za međunarodno pravo, u pogledu pitanja odgovornosti država članica za međunarodno protupravne čine međunarodnih organizacija. Njemačka je tako podržala načelo odvojene odgovornosti te se pri tome suprotstavila mogućnosti postojanja vlastite odgovornosti, temeljene na članstvu, za mjere poduzete od strane međunarodnih organizacija kojih je ona članica.²⁰ Kina je pak zauzela stajalište prema kojem bi države članice koje su glasovale u korist određene odluke u međunarodnoj organizaciji ili su pak implementirale takvu odluku trebale biti međunarodnopravno odgovorne za tu odluku.²¹ Druge države su poduprle stajalište da države članice u načelu nisu odgovorne osim u "određenim specijalnim slučajevima" (Italija); u slučaju nemarnog nadzora nad organizacijom (Austrija); te u slučaju ograničenih resursa i malenog članstva organizacije koji omogućuju visok stupanj kontrole država članica nad djelovanjem organizacije (Bjelorusija).²²

Na temelju dosad iznesenoga možemo zaključiti da u praksi ne postoji jedinstveno stajalište u pogledu odgovornosti država članica za čine međunarodnih organizacija. Pregled judikature pokazao nam je da je u većini presuda odbijeno postojanje odgovornosti država članica za čine međunarodnih organizacija. Iznimku predstavlja presuda Arbitražnog suda koji je imenovala Međunarodna trgovačka komora u kojoj je potvrđeno postojanje odgovornosti država članica (tzv. slučaj Westland). Međutim, čak i ta presuda pobijena je kasnije od strane Suda pravde švicarskog kantona Ženeve te švicarskog Vrhovnog suda. S druge pak strane pregled prakse država pokazao nam je različite pristupe i shvaćanja u pogledu postojanja odgovornosti država za čine međunarodnih organizacija kojih su one članovi.

¹⁸ Vidi <http://www.nytimes.com/1999/12/16/world/us-agrees-to-pay-china-28-million-for-bombing.html> (pristupljeno 4. 4. 2012.)

¹⁹ Vidi Blokker, N., *International Organizations and Their Members*, IOLR, sv. 1, br. 1, 2004., str. 160.

²⁰ Vidi *Fourth report on responsibility of international organizations* by Giorgio Gaja, Special Rapporteur, Addendum (A/CN.4/564/Add.2), 20 April 2006, str. 8.

²¹ *Ibid.*

²² *Ibid.*

3. SEKUNDARNA I ISTODOBNA ODGOVORNOST

Usporedno s pokušajima u praksi da se čini međunarodnih organizacija pripišu njihovim državama članicama, u međunarodnopravnoj doktrini pojedini su pisci izgrađivali pojmove “sekundarne” i “istodobne” odgovornosti putem kojih su pripisivali odgovornost državama na temelju njihova članstva u međunarodnim organizacijama.²³ Grant pri tome ističe dva glavna razloga pripisivanja odgovornosti državama članicama. Prvi razlog odnosi se na mogućnost da se međunarodna organizacija ne može pojaviti kao tuženik u postupku koji omogućuje oštećenoj stranci priliku da zatraži reparaciju (npr. međunarodne organizacije ne mogu biti stranke u parnici pred Međunarodnim sudom).²⁴ Upravo je to bio glavni razlog da je SRJ, umjesto protiv NATO-a, podnijela Međunarodnom sudu tužbu protiv država članica NATO-a zbog bombardiranja SRJ-a od strane NATO-a. Drugi razlog odnosi se na mogućnost da, čak ako je organizacija i stranka u postupku, njezini tužitelji otkriju da ona neće moći izvršiti reparaciju štete (npr. slučaj Međunarodnog vijeća za kositar).²⁵ Glavna svrha pripisivanja odgovornosti državama članicama za čine međunarodnih organizacija bila je stoga zaštita prava i interesa trećih stranaka.

Prethodno spomenuti pojmovi “sekundarne” i “istodobne” odgovornosti možda su i najbolje definirani u Rezoluciji Instituta za međunarodno pravo iz 1995.²⁶ Institut za međunarodno pravo tako sekundarnu odgovornost (u Rezoluciji se umjesto “sekundarna” koristi izraz “supsidijarna”) definira kao odgovornost na temelju koje će treće stranke, koje imaju pravni zahtjev protiv međunarodne organizacije, imati pravni lijek protiv države članice jedino ako i kad organizacija ne izvrši svoje obveze.²⁷ Istodobnu odgovornost Institut pak

²³ Vidi npr. Grant, T., *International Responsibility and the Admission of States to the United Nations*, Michigan Journal of International Law, sv. 30, 2009., str. 1133 – 1135; Klabbers, J., *An Introduction to International Institutional Law*, Cambridge, Cambridge University Press, 2007., str. 302 te 311 – 313; Sadurska, R.; Chinkin, C. M., *The Collapse of the International Tin Council: A Case of State Responsibility?*, Virginia Journal of International Law, sv. 30, 1990., str. 845 – 890; Stumer, A., *Liability of Member States for Acts of International Organizations: Reconsidering the Policy Objections*, Harvard International Law Journal, sv. 48, br. 2, 2007., str. 554.

²⁴ Vidi Grant, *op. cit.* u bilj. 23, str. 1134.

²⁵ *Ibid.*, str. 1134 – 1135.

²⁶ Za tekst Rezolucije vidi *The Legal Consequences for Member States of the Non-fulfilment by International Organizations of their Obligations toward Third Parties*, Annuaire de l'Institut de Droit International, sv. 66, br. II, 1995., str. 445 – 446.

²⁷ Članak 2., stavak b), podstavak ii) Rezolucije glasi: “Subsidiary liability means a liability by which third parties having a legal claim against the international

definira kao odgovornost koja dopušta trećim strankama koje imaju pravni zahtjev protiv međunarodne organizacije da istaknu zahtjev, prema svojem izboru, protiv organizacije ili njezinih članica.²⁸

Pa ipak, Institut za međunarodno pravo u Rezoluciji je zauzeo jasan stav da ne postoji opće pravilo međunarodnog prava prema kojem su države članice, isključivo zbog svojega članstva, istodobno ili supsidijarno odgovorne za obveze međunarodnih organizacija kojih su one članovi – članak 6., stavak a) Rezolucije.²⁹ Stav Instituta tako predstavlja odraz većinskog mišljenja u međunarodnopravnoj doktrini o nepostojanju međunarodnopravne odgovornosti država članica za čine međunarodnih organizacija osim ako “ustav” organizacije ili pravila općeg međunarodnog prava ne predviđaju drukčije.³⁰ Štoviše, Institut je u Rezoluciji odredio da se pravila općeg međunarodnog prava kojima se predviđa odgovornost država ne mogu izvući iz činjenice da pravila pojedinih organizacija sadržavaju odredbe o ograničenju i isključenju te odgovornosti ili o prestanku postojanja organizacije – članak 6., stavak b) Rezolucije.³¹ Osim toga, Institut je u Rezoluciji istaknuo da odgovornost država ne može nastati na temelju sudjelovanja države u stvaranju međunarodne organizacije, kao ni u slučaju *ultra vires* djelovanja organizacije – članak 6., stavak c) Rezolucije.³²

Zanimljivo je u ovome kontekstu spomenuti i članak XXII., stavak 3. Konvencije o međunarodnoj odgovornosti za štetu koju prouzroče svemirski objek-

organization will have a remedy against States members only if and when the organization defaults.” *Ibid.*

²⁸ Članak 2., stavak b), podstavak i) Rezolucije glasi: “Concurrent liability means a liability that allows third parties having a legal claim against an international organization to bring their claim, at their choice, against either the organization or its members.” *Ibid.*

²⁹ Vidi *supra*, bilj. 26.

³⁰ Vidi npr. Amerasinghe, C. F., *Principles of the Institutional Law of International Organizations*, Cambridge, Cambridge University Press, 2005., str. 446; Ryngaert, C.; Buchanan, H., *Member State responsibility for the acts of international organizations*, *Utrecht Law Review*, sv. 7, br. 1, 2011., str. 138; Schermers, H. G.; Blokker, N. M., *International Institutional Law*, Boston, Leiden, Martinus Nijhoff Publishers, 2003., str. 1007; Shaw, M. N., *International law*, Cambridge, Cambridge University Press, 2003., str. 1202; Wilde, R., *Enhancing Accountability at the International Level: The Tension Between International Organization and Member State Responsibility and the Underlying Issues at Stake*, *ILSA Journal of International and Comparative Law*, sv. 12, 2005., str. 401.

³¹ Vidi *supra*, bilj. 26.

³² *Ibid.*

ti.³³ Spomenuti članak predviđa tako sekundarnu odgovornost država članica u pogledu štete za koju je na temelju Konvencije odgovorna međunarodna organizacija. Međutim, potrebno je primijetiti da je ovdje riječ o prethodnom pristanku država članica, izraženom putem spomenute Konvencije, da budu sekundarno odgovorne, a ne o općem pravilu međunarodnog prava prema kojem bi države članice, isključivo zbog svojega članstva bile sekundarno odgovorne za čine međunarodne organizacije.

Pogledamo li pak međunarodnopravnu odgovornost međunarodnih organizacija, vidjet ćemo da je ona nužna posljedica njihove međunarodnopravne osobnosti. Naime, posjedovanjem prava i obveza po međunarodnom pravu međunarodne organizacije stekle su i sposobnost da povrijede neku od tih obveza i tako dovedu do nastanka vlastite međunarodnopravne odgovornosti. S obzirom da međunarodne organizacije posjeduju pravnu osobnost odvojenu od osobnosti država članica – temelj te odvojenosti je postojanje vlastite volje organizacije koja je izražena kroz njezine organe te pri tome odvojena od volje država članica – prava i obveze međunarodnih organizacija odvojene su od prava i obveza država članica, pa je samim time i njihova međunarodnopravna odgovornost odvojena od međunarodnopravne odgovornosti država članica.³⁴ Upravo stoga priznanje istodobne ili sekundarne odgovornosti država članica dovelo bi u pitanje odvojenu pravnu osobnost međunarodnih organizacija – jedan od konstitutivnih elemenata međunarodnih organizacija. R. Higgins, izvjestiteljica Instituta za međunarodno pravo na materiji pravnih posljedica za države članice zbog neispunjavanja obveza međunarodnih organizacija prema trećim strankama, u svojem je privremenom izvještaju istaknula da bi pripisivanje odgovornosti državama članicama imalo za posljedicu njihovo miješanje u proces odlučivanja u organizacijama.³⁵ R. Higgins stoga zaključuje da bi u slučaju odgovornosti država članica za čine međunarodnih organizacija njihova neovisna pravna osobnost postala varka.³⁶ Slično misle Schermers i Blokker, koji smatraju da su čini za koje je međunarodna organizacija odgovorna čini organizacije, a ne njezinih država članica, dok bi prihvaćanje drukčijeg neopravdano i nepotrebno “rastavilo” (“*dismantle*”) osobnost međunarodne orga-

³³ Za tekst Konvencije vidi *Convention on International Liability for Damage Caused by Space Objects*, RT, sv. 961, 1975.

³⁴ Vidi Wilde, *op. cit.* u bilj. 30, str. 401.

³⁵ Vidi Higgins, R., *Report on the Legal Consequences for Member States of the Non-fulfillment by International Organizations of Their Obligations toward Third Parties*, *Annuaire de l'Institut de Droit International*, sv. 66, br. I, 1995., str. 419.

³⁶ *Ibid.*

nizacije.³⁷ Kritike prema istodobnoj i sekundarnoj odgovornosti država članica za čine međunarodnih organizacija išle su tako u dva pravca. Prvi je pravac bio usmjeren na činjenicu da istodobna i sekundarna odgovornost ugrožavaju postojanje odvojene pravne osobnosti međunarodnih organizacija od osobnosti njezinih država članica.³⁸ Drugi pravac, premda u biti razrada prvoga, bio je usmjeren na činjenicu da pripisivanje odgovornosti državama članicama može imati za posljedice njihovo miješanje u djelovanje međunarodnih organizacija, a samim time i ozbiljno narušavanje njihove samostalnosti koje u konačnici može dovesti do smanjenja efikasnosti djelovanja organizacija, pa čak i odbijanja država da sudjeluju u članstvu međunarodnih organizacija.³⁹ Zanimljivo je u ovom kontekstu spomenuti i Shawa koji ispravno primjećuje da je jedno od općih načela međunarodnog prava da međunarodni ugovori ne stvaraju obveze za treće države bez njihova pristanka (*pacta tertiis nec nocent nec prosunt*), pa shodno tome države članice ne mogu biti odgovorne za kršenje ugovora sklopljenih između međunarodne organizacije i drugih stranaka.⁴⁰ Spomenuto načelo kodificirano je i u članku 34. Bečke konvencije o pravu međunarodnih ugovora iz 1969.⁴¹ te članku 34. Bečke konvencije o pravu međunarodnih ugovora između država i međunarodnih organizacija ili između međunarodnih organizacija iz 1986.⁴²

Usprkos spomenutim kritikama u međunarodnopravnoj doktrini možemo pronaći i suprotna mišljenja, poput Stumerova, koji ističe da dosad ničim nije dokazano da bi postojanje istodobne i sekundarne odgovornosti država članica dovelo u pitanje odvojenu pravnu osobnost međunarodne organizacije.⁴³ Osim toga, on smatra da istodobna i sekundarna odgovornost ne bi utjecale

³⁷ Vidi Schermers, Blokker, *op. cit.* u bilj. 30, str. 1007.

³⁸ Vidi Stumer, *op. cit.* u bilj. 23, str. 569.

³⁹ *Ibid.*, vidi također i Seidl-Hohenveldern, I., *Liability of Member States for Acts or Omissions of an International Organization*, u: Schlemmer-Schulte, S.; Tung, K. (ur.), *Liber Amicorum Ibrahim F. I. Shihata: International Finance and Development Law*, The Hague, Boston, Kluwer Law International, 2001., str. 739.

⁴⁰ Vidi Shaw, *op. cit.* u bilj. 30, str. 1202, vidi i Amerasinghe, *op. cit.* u bilj. 30, str. 440.

⁴¹ Za tekst Bečke konvencije o pravu međunarodnih ugovora vidi Narodne novine, Međunarodni ugovori, br. 16, 1993.

⁴² Članak 34. Bečke konvencije o pravu međunarodnih ugovora između država i međunarodnih organizacija ili između međunarodnih organizacija tako glasi: "Ugovor ne stvara ni obveze ni prava za treću državu ili treću organizaciju bez pristanka te države ili te organizacije." Za tekst Konvencije vidi Narodne novine, Međunarodni ugovori, br. 1, 1994.

⁴³ Vidi Stumer, *op. cit.* u bilj. 23, str. 574.

na odluku država članica da preuzmu kontrolu nad radom međunarodne organizacije radi zaštite vlastitih interesa (ponajprije financijskih) te na taj način dovedu u pitanje samostalnost organizacije. On to argumentira činjenicom da je općeprihvaćeno da države članice imaju prema međunarodnoj organizaciji dužnost snošenja njezinih troškova u slučaju da ona nije u mogućnosti to učiniti.⁴⁴ Klabbers stoga govori o posebnom obliku sekundarne odgovornosti – tzv. indirektnoj odgovornosti (*indirect responsibility*) prema kojoj su države članice odgovorne prema međunarodnoj organizaciji na način da joj omogućе ispunjavanje njezinih obveza prema trećim strankama.⁴⁵ Pa ipak, premda je nesporno da države članice imaju dužnost sudjelovanja u snošenju troškova međunarodne organizacije, potrebno je istaknuti da je ovdje riječ isključivo o odgovornosti država članica prema međunarodnoj organizaciji, ali ne i prema trećim strankama, pa samim time prihvaćanje sekundarne odgovornosti država članica nema uporišta.⁴⁶

4. ODGOVORNOST DRŽAVA ČLANICA ZA ČINE MEĐUNARODNIH ORGANIZACIJA PREMA NACRTU ČLANAKA O ODGOVORNOSTI MEĐUNARODNIH ORGANIZACIJA

Na temelju rezolucije A/56/82 Opće skupštine Ujedinjenih naroda Komisija za međunarodno pravo 2002. počela je rad na predmetu “Odgovornost međunarodnih organizacija” osnovavši radnu grupu na čelu s Giorgiom Gajom kao specijalnim izvjestiteljem.⁴⁷ Nakon desetogodišnjeg rada na spomenutom predmetu Komisija je na 63. zasjedanju, 3. lipnja 2011., usvojila Nacrt članaka o odgovornosti međunarodnih organizacija.⁴⁸ Svrha ovoga rada nije analizira-

⁴⁴ *Ibid.*, str. 575.

⁴⁵ Vidi Klabbers, *op. cit.* u bilj. 23, str. 313.

⁴⁶ Članak 17., stavak 2. Povelje Ujedinjenih naroda glasi: “Članovi snose troškove Organizacije kako ih raspodijeli Opća skupština.” Za tekst Povelje vidi Narodne novine, Međunarodni ugovori, br. 15, 1993. Vidi također i Sands, P.; Klein, P., *Bowett's Law of International Institutions*, London, Sweet & Maxwell, 2001., str. 525; Schermers, Blokker, *op. cit.* u bilj. 30, str. 1007.

⁴⁷ Vidi A/Res./56/82 od 12. prosinca 2001.; vidi i *Report of the International Law Commission on the work of its fifty-fourth session*, 29 April – 7 June and 22 July – 16 August 2002, Official Records of the General Assembly, Fifty-seventh Session, Supplement No.10 (A/57/10).

⁴⁸ Za tekst Nacrta članaka o odgovornosti međunarodnih organizacija vidi *Report of the International Law Commission*, Sixty-third session, Geneva, 26 April – 3 June and 4 July – 12 August 2011, General Assembly Official Records, Sixty-sixth session, Supplement No. 10 (A/66/10) – dalje u tekstu: Report 2011.

nje cjelokupnog Nacrta, već samo onoga dijela koji se tiče međunarodnopravne odgovornosti država članica za čine međunarodnih organizacija. S obzirom da je postojeći Nacrt podijeljen u šest dijelova, pozornost ćemo usmjeriti na peti dio Nacrta (članci 58. – 62.) koji je naslovljen “Odgovornost države u vezi s ponašanjem međunarodne organizacije”. Potrebno je pri tome napomenuti da se članci 58., 59. i 60. odnose na slučajeve u kojima dolazi do nastanka odgovornosti države za međunarodno protupravne čine međunarodne organizacije, neovisno o tome je li država članica te organizacije. S druge pak strane članci 61. i 62. odnose se na slučajeve u kojima dolazi isključivo do nastanka odgovornosti države članice za čine međunarodne organizacije.

4.1. Potpora ili pomaganje

Članak 58. Nacrta članaka o odgovornosti međunarodnih organizacija u stavku 1. predviđa da će država koja podupire ili pomaže međunarodnu organizaciju u počinjenju međunarodnog protupravnog čina biti međunarodno odgovorna ako se pri tome kumulativno ispune sljedeća dva uvjeta – a) država mora imati saznanje o okolnostima međunarodnog protupravnog čina te b) čin bi bio međunarodno protupravan i da je počinjen od strane same države.⁴⁹ Stavkom 2. je pak predviđeno da čin države članice učinjen u skladu s pravilima organizacije ne aktivira kao takav međunarodnu odgovornost te države po uvjetima sadržanima u prethodno spomenutom stavku 1.⁵⁰

Pogledamo li pobliže članak 58. primijetit ćemo da su u njegovu stavku 1. u potpunosti preuzeta rješenja iz članka 16. Nacrta članaka o odgovornosti država za međunarodno protupravne čine.⁵¹ Upravo stoga, po uzoru na komentar spomenutog članka 16. od strane Komisije za međunarodno pravo, kao primjere potpore i pomaganja države međunarodnoj organizaciji u počinjenju međunarodnog protupravnog čina možemo istaknuti slučajeve osiguravanja objekata bitnih za protupravnu aktivnost organizacije, financiranje spomenute protupravne aktivnosti, olakšavanje otmica osoba na stranom tlu, pomaganje u uništavanju imovine koja pripada državljanima druge države, ustupanje svojega teritorija međunarodnoj organizaciji za oružane napade na drugu državu.⁵² Pa ipak, prethodno navedeni primjeri pomaganja i potpore, ako je riječ o

⁴⁹ *Ibid.*, str. 156.

⁵⁰ *Ibid.*

⁵¹ Za tekst članka 16. Nacrta članaka o odgovornosti država za međunarodno protupravne čine vidi Report 2001, *op. cit.* u bilj. 1, str. 155.

⁵² Usp. *ibid.*

državi članici, mogu proizići iz njezina djelovanja u okviru organizacije. Upravo stoga Komisija je u stavku 2., članka 58. predvidjela da čin države članice učinjen u skladu s pravilima organizacije ne aktivira kao takav međunarodnu odgovornost te države. Je li država članica djelovala u okviru međunarodne organizacije, prosuđivat će se prema činjeničnom kontekstu, kao što je veličina članstva organizacije i priroda sudjelovanja države članice.⁵³ Međutim, potrebno je istaknuti da djelovanje države članice, premda učinjeno u skladu s pravilima organizacije, ipak može dovesti do njezine međunarodnopravne odgovornosti, ali ne na temelju Nacrta članaka o odgovornosti međunarodnih organizacija, nego na temelju Nacrta članaka o odgovornosti država za međunarodno protupravne čine.

4.2. Upravljanje ili kontrola

Članak 59. Nacrta članaka o odgovornosti međunarodnih organizacija u stavku 1. predviđa da će država koja upravlja međunarodnom organizacijom ili je kontrolira u počinjenju međunarodnog protupravnog čina biti međunarodno odgovorna ako se pri tome kumulativno ispune isti uvjeti kao i u članku 58. – a) država mora imati saznanje o okolnostima međunarodnog protupravnog čina te b) čin bi bio međunarodno protupravan i da je počinjen od strane same države.⁵⁴ Također, kao i u članku 58., stavkom 2. predviđeno je da čin države članice učinjen u skladu s pravilima organizacije ne aktivira kao takav međunarodnu odgovornost te države po prethodno spomenutim uvjetima.⁵⁵

Komisija je i u članku 59. preuzela postojeća rješenja sadržana u članku 17. Nacrta članaka o odgovornosti država za međunarodno protupravne čine.⁵⁶ Shodno tome, pojam “kontrola” podrazumijeva dominaciju države nad počinjenjem protupravnog čina, a ne samo nadzor nad njim, dok pojam “upravljanje” podrazumijeva operativno upravljanje nad počinjenjem protupravnog čina, a ne samo poticanje ili predlaganje.⁵⁷ Pa ipak, Komisija je u komentaru članka 59. jasno naglasila da sudjelovanje države članice u procesu odlučivanja u međunarodnoj organizaciji, koje je učinjeno u skladu s pravilima organizacije, ne dovodi do nastanka međunarodne odgovornosti države članice prema

⁵³ Vidi Report 2011, *op. cit.* u bilj. 48, str. 157.

⁵⁴ *Ibid.*

⁵⁵ *Ibid.*

⁵⁶ Za tekst članka 17. Nacrta članaka o odgovornosti država za međunarodno protupravne čine vidi Report 2001, *op. cit.* u bilj. 1, str. 160.

⁵⁷ Usp. *ibid.*, str. 164.

članku 59.⁵⁸ Nedvojbeno je da je ovakvim razumijevanjem pojmova kontrole i upravljanja Komisija poprilično smanjila mogućnost nastanka eventualne međunarodne odgovornosti država članica. Upravo stoga pojedini pisci predlažu da se proširi značenje pojmova kontrole i upravljanja. Prema Stumeru, pojmovi kontrole i upravljanja obuhvaćaju i situacije u kojima država članica putem *ad hoc* ugovora povjerava međunarodnoj organizaciji ovlast za vršenje određenih zadaća u korist te iste države članice.⁵⁹ S druge pak strane, D'Aspremont smatra da međunarodnopravna odgovornost države članice treba postojati i u slučaju kad ona vrši "nadmoćnu" ("*overwhelming*") kontrolu nad procesom odlučivanja u međunarodnoj organizaciji koji pak dovodi do počinjenja protupravnog čina.⁶⁰

4.3. Prisila

Članak 60. Nacrta predviđa da će država koja prisiljava međunarodnu organizaciju na počinjenje čina biti međunarodno odgovorna za taj čin ako se pri tome kumulativno ispune sljedeći uvjeti – a) čin je, zbog prisile, postao međunarodni protupravni čin prisiljene međunarodne organizacije te b) država je to učinila znajući za okolnosti čina.⁶¹

S obzirom na to da je članak 60. preuzeo rješenja iz članka 18. Nacrta članka o odgovornosti država za međunarodno protupravne čine, pod pojmom prisile podrazumijevamo ponašanje države koje prisiljava međunarodnu organizaciju, ne ostavljajući joj pri tome mogućnost izbora da se ponaša u skladu sa željama države koja vrši prisilu.⁶² Kao primjere prisile države prema međunarodnoj organizaciji možemo istaknuti prijetnju ili upotrebu sile ili pak ozbiljan ekonomski pritisak koji je takav da oduzima prisiljenoj međunarodnoj organizaciji svaku mogućnost ponašanja u skladu s obvezom.⁶³ Upravo je ekonomski pritisak najprikladniji način na koji država članica može prisiliti međunarodnu organizaciju na počinjenje međunarodnog protupravnog čina. Naime, država članica ima mogućnost da uvjetuje plaćanje doprinosa organizaciji počinjenjem protupravnog čina od strane te iste organizacije. Na taj način države članice koje financijski najviše doprinose organizaciji mogu "ucjenjivati" organizaciju

⁵⁸ Vidi Report 2011, *op. cit.* u bilj. 48, str. 157 – 158.

⁵⁹ Vidi Stumer, *op. cit.* u bilj. 23, str. 561.

⁶⁰ Vidi D'Aspremont, J., *Abuse of the Legal Personality of International Organizations and the Responsibility of Members*, IOLR, sv. 4, br. 1, 2007., str. 103–104.

⁶¹ Vidi Report 2011, *op. cit.* u bilj. 48, str. 158.

⁶² Usp. Report 2001, *op. cit.* u bilj. 1, str. 166.

⁶³ *Ibid.*

s obzirom na to da je ispunjavanje njihovih finansijskih obveza prema organizaciji od vitalne važnosti za organizaciju.⁶⁴ Pa ipak, pojedini pisci s pravom primjećuju da su kriteriji za nastanak međunarodno pravne odgovornosti države članice postavljeni dosta visoko – prisila države članice mora dovesti do počinjenja protupravnog čina od strane organizacije te država članica mora biti svjesna okolnosti počinjenja toga čina.⁶⁵

4.4. Izbjegavanje međunarodnih obveza

Članak 61. Nacrta u stavku 1. predviđa da će država članica biti međunarodno odgovorna ako, koristeći se činjenicom da organizacija ima nadležnost u pogledu neke od međunarodnih obveza države, izbjegava tu obvezu uzrokujući da organizacija počini čin koji bi, da je počinjen od strane te države, predstavljao povredu te obveze.⁶⁶ Stavkom 2. je pak predviđeno da će se stavak 1. primjenjivati neovisno o tome je li prethodno spomenuti čin međunarodno protupravan za međunarodnu organizaciju.⁶⁷

Komisija je u komentaru članka 61. istaknula da se on odnosi na situacije u kojima država izbjegava svoje međunarodne obveze iskorištavanjem odvojene pravne osobnosti međunarodne organizacije u čijem je ona članstvu.⁶⁸ Kao primjer izbjegavanja međunarodne obveze od strane države članice specijalni izvjestitelj Gaja naveo je slučaj u kojem država, stranka ugovora o neposjedovanju određene vrste oružja, posredno putem međunarodne organizacije koja nije stranka takva ugovora stječe kontrolu nad tim oružjem.⁶⁹ Pa ipak, Komisija je postavila tri uvjeta za nastanak međunarodnopravne odgovornosti države članice – a) međunarodna organizacija mora imati nadležnost u odnosu na predmet međunarodne obveze države članice; b) mora postojati značajna veza između ponašanja države članice koja izbjegava svoju međunarodnu ob-

⁶⁴ Sjedinjene Države tako doprinose najviše, s čak 22,00 %, godišnjem proračunu Ujedinjenih naroda, što tu organizaciju čini iznimno ranjivom prema najvećem financijeru. Vidi *Assessment of Member States' advances to the Working Capital Fund for the biennium 2010-2011 and contributions to the United Nations regular budget for the year 2010*, UN Secretariat (ST/ADM/SER.B/789), str. 8 – 13.

⁶⁵ Vidi D'Aspremont, *op. cit.* u bilj. 60, str. 100; Ryngaert, Buchanan, *op. cit.* u bilj. 30, str. 141.

⁶⁶ Vidi Report 2011, *op. cit.* u bilj. 48, str. 159.

⁶⁷ *Ibid.*

⁶⁸ *Ibid.*

⁶⁹ Vidi *Fourth report on responsibility of international organizations by Giorgio Gaja*, Special Rapporteur, Addendum (A/CN/564/Add.1), 12 April 2006, str. 7.

vezu i ponašanja međunarodne organizacije, odnosno čin organizacije mora biti uzrokovan od strane države članice; te c) čin počinjen od strane međunarodne organizacije bi, da je počinjen od strane države članice, predstavljao povredu međunarodne obveze.⁷⁰ Prema našem mišljenju upravo je uvjet pod b) ključan za nastanak međunarodnopravne odgovornosti države članice. I dok je relativno lako dokazati ispunjenje uvjeta pod a) i c) s obzirom da je riječ o objektivnim kriterijima, ispunjenje uvjeta pod b) teže je dokazati s obzirom na to da je riječ o subjektivnom kriteriju.⁷¹ Naime, Komisija je u komentaru jasno istaknula da pojam “izbjegavanje” u sebi uključuje namjeru države članice da izbjegne svoju međunarodnu obvezu. “Subjektiviziranjem” međunarodnopravne odgovornosti u članku 61. Komisija je suzila mogućnost nastanka odgovornosti država članica, pa pojedini pisci s pravom primjećuju da je praktična primjena ovoga članka moguća jedino u malim organizacijama s ograničenim članstvom i takvom strukturom koja državama članicama efektivno omogućuje kontrolu ili upravljanje nad organizacijom.⁷² Usprkos tome, u međunarodnoj judikaturi možemo pronaći nekoliko presuda koje načelno potvrđuju rješenja sadržana u članku 61. Nacrta. Europski sud za ljudska prava tako je u slučaju *Matthews v. United* istaknuo da i nakon prijenosa nadležnosti s država članica na međunarodnu organizaciju (Europsku zajednicu) ne prestaje odgovornost država članica prema Konvenciji o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda s obzirom na to da Europska zajednica nije stranka Konvencije.⁷³ Slično stajalište Sud je istaknuo i u slučajevima *Waite and Kennedy v. Germany*⁷⁴, te *Bosphorus Hava Yollari Turizm ve Ticaret Anonim Sirketi v. Ireland*.⁷⁵

4.5. Prihvatanje odgovornosti ili navođenje oštećenika

Članak 62., stavak 1. Nacrta predviđa da će država članica neke međunarodne organizacije biti odgovorna za međunarodni protupravni čin te organizacije

⁷⁰ Vidi Report 2011, *op. cit.* u bilj. 48, str. 161.

⁷¹ Vidi Paasivirta, E., *Responsibility of a Member State of an International Organization: Where Will It End?*, IOLR, sv. 7, br. 1, 2010., str. 58 – 59.

⁷² *Ibid.*, str. 61.

⁷³ Sud je istaknuo: “The Convention does not exclude the transfer of competences to international organisations provided that Convention rights continue to be “secured”. Member States’ responsibility therefore continues even after such a transfer.” Vidi *Matthews v. United Kingdom*, *Reports of Judgments and Decisions*, 1999-I, para. 32.

⁷⁴ Vidi *Waite and Kennedy v. Germany*, *Reports of Judgments and Decisions*, 1999-I, para. 67.

⁷⁵ Vidi *Bosphorus Hava Yollari Turizm v. Ticaret Anonim Sirketi v. Ireland*, *Reports of Judgments and Decisions*, 2005-VI, para. 154.

ako je prihvatila odgovornost za taj čin prema oštećeniku ili navela oštećenika da se osloni na njezinu odgovornost.⁷⁶ Stavkom 2. istog članka predviđeno je da će odgovornost države članice iz stavka 1. biti supsidijarna u odnosu na odgovornost međunarodne organizacije.⁷⁷

5. ZAKLJUČAK

Pitanje međunarodnopravne odgovornosti država članica za čine međunarodnih organizacija predstavlja i dalje jedno od najsloženijih, ali i najkontroverznijih pitanja iz područja međunarodnopravne odgovornosti. Prema prevladavajućem stajalištu u međunarodnopravnoj doktrini odvojena međunarodnopravna osobnost međunarodnih organizacija od osobnosti država članica ima za posljedicu i odvojenu međunarodnopravnu odgovornost međunarodnih organizacija od odgovornosti država članica. Sukladno tome, počinjenje međunarodnog protupravnog čina od strane međunarodne organizacije povlači međunarodnopravnu odgovornost međunarodne organizacije, a ne njezinih država članica. Međunarodnopravna osobnost međunarodnih organizacija predstavlja tako štit koji državam članicama pruža zaštitu od eventualne međunarodnopravne odgovornosti za čine međunarodnih organizacija. S druge pak strane pojedini pisci s ciljem zaštite prava i interesa trećih stranaka zastupaju stajalište prema kojem su države članice, isključivo zbog svojega članstva, istodobno ili sekundarno odgovorne za međunarodno protupravne čine međunarodnih organizacija. Međutim, prihvaćanje istodobne i sekundarne odgovornosti država članica, temeljene isključivo na njihovu članstvu, imalo bi za posljedicu miješanje tih država članica u djelovanje međunarodnih organizacija, čime bi bila dovedena u pitanje autonomnost i odvojena međunarodnopravna osobnost međunarodnih organizacija.

Upravo stoga Komisija za međunarodno pravo u Nacrtu članaka o odgovornosti međunarodnih organizacija napravila je kompromis između zahtjeva da se sačuva odvojena međunarodnopravna osobnost i autonomnost međunarodnih organizacija s jedne strane te zahtjeva za zaštitu prava trećih stranaka s druge strane.⁷⁸ Premda je odbacila mogućnost postojanja istodobne i sekundarne odgovornosti država članica, temeljene isključivo na njihovu članstvu, Komisija je ipak predvidjela međunarodnopravnu odgovornost država članica za među-

⁷⁶ Vidi Report 2011, *op. cit.* u bilj. 48, str. 161.

⁷⁷ *Ibid.*

⁷⁸ Vidi Rynngaert, Buchanan, *op. cit.* u bilj. 30, str. 146.

narodno protupravne čine međunarodnih organizacija. Države članice će tako biti odgovorne za međunarodno protupravne čine međunarodnih organizacija u slučaju da su oni počinjeni uz njihovu potporu ili pomaganje, ili uz njihovo upravljanje ili kontrolu, ili pak uz njihovu prisilu. Osim toga države članice bit će odgovorne i u slučaju da su izbjegle svoje međunarodne obveze navođenjem međunarodnih organizacija na počinjenje čina, koji bi, da su počinjeni od strane tih država članica, predstavljali povredu njihovih obveza. Konačno, odgovornost država članica za međunarodno protupravne čine međunarodnih organizacija predviđena je i u slučaju da države članice prihvate odgovornost za te čine prema oštećenima ili navedu oštećenike da se oslone na njihovu odgovornost. Potrebno je pri tome napomenuti da spomenuti slučajevi odgovornosti država članica ne prejudiciraju međunarodnopravnu odgovornost međunarodnih organizacija koja se utvrđuje sukladno ostalim člancima predviđenima u Nacrtu članaka o odgovornosti međunarodnih organizacija. Međutim, mišljenja smo da je potrebno dodatno razraditi spomenute članke kako bismo dobili efikasne mehanizme putem kojih bi se u praksi mogla utvrditi stvarna veza između država članica i čina počinjenih od strane međunarodnih organizacija jer u suprotnom postoji opasnost zloupotrebe međunarodnih organizacija i njihove međunarodnopravne osobnosti od strane država članica s ciljem izbjegavanja međunarodnopravne odgovornosti tih država članica.

Summary

Ljubo Runjić *

INTERNATIONAL RESPONSIBILITY OF MEMBER STATES FOR ACTS OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

International responsibility of member states for acts of international organizations is one of the most complex, but also the most controversial issues in the field of international responsibility. Overview of the practice shows us that there is still no unified view on this issue. Unlike judicature where in the majority of judgments the existence of state liability for the acts of international organizations has been rejected, state practice shows different approaches and understandings in respect of the existence of member states' liability for acts of international organizations. On the other hand, in international legal doctrine the view prevails that a separate international legal personality of international organizations from the personality of member states results in separate international responsibility of international organizations from the responsibility of the member states. International legal personality of international organizations thus represents a shield which provides member states protection from potential international legal responsibility for acts of international organizations. However, aiming to protect the rights and interests of third parties, some authors advocate the view that the member states are, exclusively due to their membership, concurrently or secondarily liable for internationally wrongful acts committed by international organizations. Nevertheless, acceptance of concurrent and secondary liability of member states, based solely on their membership, would result in interference by member states in the activities of international organizations and would thereby bring into question the autonomy and separate international legal personality of international organizations. Although the International Law Commission has rejected the possibility of concurrent and secondary liability of member states, based solely on their membership, the Commission's Draft Articles on the Responsibility of International Organizations from 2011 anticipated international legal responsibility of member states for internationally wrongful acts committed by international organizations. However, it is necessary to further elaborate certain Articles of the Draft in order to create effective mechanisms through which a real connection between member states and acts committed by international organizations could be determined in practice, as otherwise there is a risk of abuse of international organizations and their international legal personality by member states in order to avoid international legal responsibility.

Keywords: international responsibility and liability, member states, international organizations

* Ljubo Runjić, LL. M., Lecturer, Polytechnic of Šibenik, Trg Andrije Hebranga 11, Šibenik

